

Υπόθεση C-755/22

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία καταθέσεως:

13 Δεκεμβρίου 2022

Αιτούν δικαστήριο:

Okresní soud Praha-západ (Τσεχική Δημοκρατία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

1 Αυγούστου 2022

Ενάγουσα:

Nárokuj s.r.o.

Εναγομένη:

EC Financial Services, a.s.

[...]

ΔΙΑΤΑΞΗ

Το Okresní soud Praha-západ (τοπικό δικαστήριο Δυτικής Πράγας, Τσεχική Δημοκρατία) στην υπόθεση

της ενάγουσας: **Nárokuj s.r.o.**, [...] με έδρα [...] Veselí nad Moravou [...]

κατά της
εναγομένης: **EC Financial Services, a.s.**, [...] με έδρα [...] Dolní Břežany [...]

με αντικείμενο την καταβολή ποσού 35 000 τσεχικών κορονών (CZK), πλέον τόκων και εξόδων

διατάσσει:

[...] [εθνικά διαδικαστικά ζητήματα]

Δυνάμει του άρθρου 267 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Okresní soud Praha-západ (τοπικό δικαστήριο Δυτικής Πράγας) ζητεί

από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης να απαντήσει στο ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

Έχει η οδηγία 2008/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου, ως σκοπό την επιβολή κυρώσεων σε πιστωτικό φορέα λόγω της παράλειψης του τελευταίου να διενεργήσει πλήρη εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, ακόμη και στην περίπτωση που ο καταναλωτής έχει εξοφλήσει πλήρως την πίστωση χωρίς να έχει προβάλει ενστάσεις σχετικά με την οικεία σύμβαση κατά τη διάρκεια της αποπληρωμής της εν λόγω πίστωσης;

Σκεπτικό:

I. Αντικείμενο της διαφοράς και κρίσιμα πραγματικά περιστατικά

- 1 Αντικείμενο της διαφοράς είναι η αξίωση αδικαιολόγητου πλουτισμού ποσού ύψους 35 000 CZK πλέον των νόμιμων τόκων υπερημερίας με ετήσιο επιτόκιο 8,5 % για την περίοδο από τις 23 Σεπτεμβρίου 2021 έως την ημερομηνία εξοφλήσεως. Η ενάγουσα απέκτησε απαίτηση από καταναλωτή ο οποίος είχε συνάψει με την εταιρία JET Money s.r.o. σύμβαση καταναλωτικής πίστης για ποσό 50 000 CZK. Πριν από τη σύναψη της σύμβασης, ο καταναλωτής προσκόμισε δελτίο ταυτότητας καθώς και άδεια οδήγησης, εκκαθαριστικά σημειώματα μισθοδοσίας για τους τρεις τελευταίους μήνες πριν από τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης, βεβαιώσεις σχετικά με το κόστος των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας για τη χρήση του διαμερίσματος, της τηλεόρασης και του διαδικτύου, επίσης για τους τρεις τελευταίους μήνες πριν από τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης, καθώς και δήλωση σχετικά με το μερίδιο συμμετοχής του στα κοινά έξοδα του νοικοκυριού· επιπλέον, στην αίτησή του για τη χορήγηση πίστωσης, ανέφερε ότι δεν είχε άλλες προηγούμενες οφειλές, ότι ήταν άγαμος και ότι ζούσε σε κοινό νοικοκυριό με τη γιαγιά του. Στη συνέχεια, ο καταναλωτής εξόφλησε την πίστωση συμπεριλαμβανομένων των τόκων και των εξόδων, καταβάλλοντας το ποσό των 85 000 CZK. Το ποσό των 35 000 CZK που ζητείται με την αγωγή αποτελεί τη διαφορά μεταξύ του οφειλόμενου βάσει της σύμβασης πίστωσης ποσού και του ποσού που καταβλήθηκε για την αποπληρωμή της. Η μεταβολή του πιστωτικού φορέα πραγματοποιήθηκε στις 28 Σεπτεμβρίου 2018 κατόπιν της μεταβιβάσεως μέρους της επιχειρήσεως στη νυν εναγομένη.
- 2 Οι διάδικοι δεν αμφισβητούν τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης ούτε το ποσό που κατέβαλε ο καταναλωτής. Όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά, καμία πτυχή τους δεν τίθεται κατ' ουσίαν υπό αμφισβήτηση.
- 3 Οι διάδικοι διαφωνούν ως προς τη νομική εκτίμηση. Κατά την ενάγουσα, ο πιστωτικός φορέας παρέβη τις υποχρεώσεις του καθόσον δεν διενήργησε επαρκή εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, με αποτέλεσμα η σύμβαση να είναι άκυρη. Η εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας δεν

πραγματοποιήθηκε με τη δέουσα επιμέλεια που απαιτείται από έναν επιχειρηματία, διότι ο πιστωτικός φορέας, μεταξύ άλλων, δεν επαλήθευσε με τρόπο αξιόπιστο το πραγματικό ύψος των δαπανών. Κατά την ενάγουσα, είναι απολύτως λογικό να μην ήταν σε θέση ο καταναλωτής να προβάλλει την ακυρότητα της σύμβασης τη στιγμή που δεν είχε τη δυνατότητα να λάβει νομικές συμβουλές από δικηγόρο. Αντιθέτως, η εναγομένη υποστηρίζει ότι η εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας ήταν επαρκής. Κατ' αυτήν, οι διατάξεις περί προστασίας του καταναλωτή δεν τυγχάνουν καν εφαρμογής εν προκειμένω, δεδομένου ότι δικαιούχος της επίμαχης απαίτησης δεν είναι πλέον ο καταναλωτής, αλλά εμπορική εταιρία.

- 4 Το δικαστήριο ενημέρωσε τους διαδίκους ότι εξετάζει το ενδεχόμενο να υποβάλει το προαναφερθέν ερώτημα στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διότι εκτιμά ότι είναι κρίσιμο για την επίλυση της διαφοράς. Η ενάγουσα αντιτάχθηκε στην υποβολή προδικαστικού ερωτήματος διότι, όπως υποστηρίζει, με την απόφαση του Městský soud v Praze (δικαστηρίου Πράγας, Τσεχική Δημοκρατία) της 5ης Ιανουαρίου 2022 [...], από την οποία προκύπτει ότι η προστασία των καταναλωτών επιτελεί προληπτική λειτουργία ενώ ταυτόχρονα συμβάλλει στην προστασία της δημόσιας τάξεως, το επίμαχο ζήτημα έχει ήδη επιλυθεί από τον εθνικό δικαστή. Η ενάγουσα επικαλέστηκε επίσης την απόφαση του Krajský soud v Praze (περιφερειακού δικαστηρίου Πράγας, Τσεχική Δημοκρατία) της 9ης Ιανουαρίου 2020, [...] κατά την οποία η εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας προστατεύει τους καταναλωτές από τις επισφαλείς πιστώσεις και από την αύξηση της υπερχρέωσης των νοικοκυριών η ως άνω λειτουργία δεν χάνει τη σημασία της ακόμη και όταν πρόκειται για πιστώσεις που έχουν εξοφληθεί. Τούτο οφείλεται στο γεγονός ότι τα αποτελέσματα της συνάψεως μιας επισφαλούς πίστωσης ενδέχεται να εκδηλωθούν μόνον μετά την παρέλευση ορισμένου χρονικού διαστήματος.
- 5 Η εναγομένη συμφώνησε με την υποβολή προδικαστικού ερωτήματος χωρίς περαιτέρω αιτιολόγηση.

II. Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- 6 Κατά τις αιτιολογικές σκέψεις 26 έως 28 της οδηγίας 2008/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου:
- *Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την προαγωγή υπεύθυνων πρακτικών σε όλες τις φάσεις της πιστωτικής σχέσης,λαμβανομένων υπόψη των ειδικών χαρακτηριστικών της πιστωτικής τους αγοράς. Τα μέτρα αυτά μπορούν να περιλαμβάνουν, π.χ., την ενημέρωση και την εκπαίδευση των καταναλωτών, συμπεριλαμβανομένων προειδοποιήσεων για τους κινδύνους της μη καταβολής και της υπερχρέωσης. Στη διευρυνόμενη πιστωτική αγορά, συγκεκριμένα, είναι σημαντικό να αποφεύγουν οι πιστωτικοί φορείς τον ανεύθυνο δανεισμό ή τη χορήγηση δανείων χωρίς προηγούμενο έλεγχο φερεγγυότητας, ενώ τα*

κράτη μέλη θα πρέπει να ασκούν τον αναγκαίο έλεγχο για την αποφυγή τέτοιας συμπεριφοράς και θα πρέπει να καθορίζουν τα αναγκαία μέσα για την κύρωση των πιστωτών σε ανάλογες περιπτώσεις. Υπό την επιφύλαξη των διατάξεων της οδηγίας 2006/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006, σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων, οι πιστωτικοί φορείς θα πρέπει να έχουν ατομικά την ευθύνη του ελέγχου της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή. Για τον σκοπό αυτόν, θα πρέπει να μπορούν να χρησιμοποιούν όχι μόνο τις πληροφορίες που παρέχει ο καταναλωτής κατά την προετοιμασία της αντίστοιχης σύμβασης πίστωσης, αλλά και εκείνες που έχει παράσχει κατά τη διάρκεια μακροχρόνιας εμπορικής σχέσης. Οι αρχές των κρατών μελών θα μπορούσαν επίσης να παρέχουν κατάλληλες οδηγίες και κατευθυντήριες γραμμές στους πιστωτικούς φορείς. Οι καταναλωτές θα πρέπει επίσης να ενεργούν με σύνεση και να τηρούν τις συμβατικές υποχρεώσεις τους.

- Παρά τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται πριν από τη σύναψη της σύμβασης, ο καταναλωτής ενδέχεται να εξακολουθεί να χρειάζεται πρόσθετη βοήθεια προκειμένου να αποφασίσει ποια σύμβαση πίστωσης, από την ψαλίδα των προτεινόμενων προϊόντων, είναι η πιο κατάλληλη για τις ανάγκες και την οικονομική κατάστασή του. Επομένως, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι οι πιστωτικοί φορείς παρέχουν τέτοια βοήθεια όσον αφορά τα πιστωτικά προϊόντα που παρέχουν στον καταναλωτή. Κατά περίπτωση, οι σχετικές πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται πριν από τη σύμβαση καθώς και τα βασικά χαρακτηριστικά που παρουσιάζουν τα προτεινόμενα προϊόντα θα πρέπει να εξηγούνται στον καταναλωτή με εξατομικευμένο τρόπο, ούτως ώστε να αντιλαμβάνεται τις ενδεχόμενες συνέπειές τους για την οικονομική του κατάσταση. Αυτό το καθήκον συνδρομής του καταναλωτή θα πρέπει να ισχύει επίσης, κατά περίπτωση, για τους μεσίτες πιστώσεων. Τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να ορίζουν πότε ακριβώς πριν από τη σύναψη της σύμβασης και σε ποιο βαθμό θα πρέπει να παρέχονται εξηγήσεις στον καταναλωτή, λαμβανομένων υπόψη των συγκεκριμένων συνθηκών παροχής της πίστωσης, της ανάγκης βοήθειας του καταναλωτή και της φύσης των μεμονωμένων πιστωτικών προϊόντων.
 - Προς εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, ο πιστωτικός φορέας θα πρέπει επίσης να ερευνά σχετικές βάσεις δεδομένων· οι νομικές και πραγματικές συνθήκες ενδέχεται να απαιτούν τη διακύμανση πεδίου των εν λόγω ερευνών. Για να μη δημιουργούνται στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ των πιστωτικών φορέων, θα πρέπει να εξασφαλίζεται η πρόσβαση των πιστωτικών φορέων σε ιδιωτικές ή δημόσιες βάσεις δεδομένων που αφορούν καταναλωτές σε κράτος μέλος στο οποίο δεν είναι εγκατεστημένοι, υπό όρους που δεν εισάγουν δυσμενείς διακρίσεις έναντι των πιστωτικών φορέων του εν λόγω κράτους μέλους.
- 7 Κατά το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου: [τ]α κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, πριν από τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης, ο πιστωτικός φορέας εκτιμά την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή, βάσει επαρκών στοιχείων που λαμβάνονται κατά περίπτωση από τον

καταναλωτή και, εν ανάγκη, κατόπιν έρευνας στην κατάλληλη βάση δεδομένων. Τα κράτη μέλη η νομοθεσία των οποίων απαιτεί από τους πιστωτικούς φορείς να αξιολογούν την πιστοληπτική ικανότητα των καταναλωτών, κατόπιν έρευνας στην κατάλληλη βάση δεδομένων, μπορούν να διατηρήσουν την απαίτηση αυτή.

- 8 Κατά το άρθρο 22, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου: *[κ]αθόσον η παρούσα οδηγία περιέχει εναρμονισμένες διατάξεις, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να διατηρούν ή να εισάγουν στο εθνικό τους δίκαιο διατάξεις που παρεκκλίνουν από αυτές που καθορίζονται στην παρούσα οδηγία.*
- 9 Κατά το άρθρο 22, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου: *[τ]α κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι καταναλωτές δεν μπορούν να παραιτούνται των δικαιωμάτων που τους παραχωρούνται δυνάμει των διατάξεων του εθνικού δικαίου που μεταφέρουν στο εθνικό δίκαιο την παρούσα οδηγία ή αντιστοιχούν σ' αυτήν.*
- 10 Κατά το άρθρο 23 της οδηγίας 2008/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου: *[τ]α κράτη μέλη θεσπίζουν τους κανόνες για τις κυρώσεις που επισύρουν οι παραβάσεις των εθνικών διατάξεων που θεσπίζονται δυνάμει της παρούσας οδηγίας και λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή των διατάξεων αυτών. Οι κυρώσεις που προβλέπονται εν προκειμένω πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές.*

III. Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

- 11 Κατά το άρθρο 86, παράγραφος 1, του zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru (νόμου 257/2016 περί καταναλωτικής πίστης), όπως έχει τροποποιηθεί, πριν από τη σύναψη σύμβασης καταναλωτικής πίστης ή την τροποποίηση υποχρέωσης που απορρέει από την εν λόγω σύμβαση, η οποία συνίσταται σε σημαντική αύξηση του συνολικού ποσού της καταναλωτικής πίστης, ο πιστωτικός φορέας εκτιμά την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή, βάσει αναγκαίων, αξιόπιστων, επαρκών και κατάλληλων στοιχείων που λαμβάνει από τον καταναλωτή και, εν ανάγκη, από βάση δεδομένων σχετικά με την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή ή και από άλλες πηγές. Ο πιστωτικός φορέας χορηγεί την καταναλωτική πίστωση μόνον εάν από το πόρισμα της εκτιμήσεως της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή δεν προκύπτει εύλογη αμφιβολία ως προς την ικανότητα του καταναλωτή να εξοφλήσει την πίστωση.
- 12 Κατά το άρθρο 86, παράγραφος 2, του zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru (νόμου 257/2016 περί καταναλωτικής πίστης), όπως έχει τροποποιηθεί, κατά την εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, ο πιστωτικός

φορέας εξετάζει, ιδίως, την ικανότητα του καταναλωτή να καταβάλλει τις συμφωνηθείσες περιοδικές δόσεις της καταναλωτικής πίστωσης βάσει συγκρίσεως των εσόδων και των δαπανών του καταναλωτή, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο ο καταναλωτής έχει ανταποκριθεί σε προηγούμενες οφειλές. Στο πλαίσιο αυτό, ο πιστωτικός φορέας λαμβάνει υπόψη την αξία των περιουσιακών στοιχείων όταν από τη σύμβαση καταναλωτικής πίστωσης προκύπτει ότι η εν λόγω πίστωση πρόκειται να εξοφληθεί εν μέρει ή εξ ολοκλήρου από το προϊόν της εκποιήσεως περιουσιακών στοιχείων του καταναλωτή και όχι διά περιοδικών καταβολών ή όταν από την οικονομική κατάσταση του καταναλωτή προκύπτει ότι αυτός θα είναι σε θέση να εξοφλήσει την καταναλωτική πίστωση, ανεξάρτητα από το επίπεδο των εσόδων του.

- 13 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 1, του *zákon č. 257/2016 Sb.*, ο *spotřebitelském únětu* (νόμου 257/2016 περί καταναλωτικής πίστης), όπως έχει τροποποιηθεί: *[α]ν ο πιστωτικός φορέας χορηγήσει καταναλωτική πίστωση στον καταναλωτή κατά παράβαση του άρθρου 86, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, η σύμβαση είναι άκυρη. Η ακυρότητα λαμβάνεται υπόψη από το δικαστήριο και αυτεπαγγέλτως. Ο καταναλωτής υποχρεούται να επιστρέψει το αρχικό κεφάλαιο της καταναλωτικής πίστωσης εντός εύλογου, αναλόγως των δυνατοτήτων του, χρονικού διαστήματος.*
- 14 Κατά το άρθρο 2054, παράγραφος 1, του *zákon č. 89/2012 Sb.*, *občanský zákoník* (νόμου 89/2012, αστικός κώδικας), όπως έχει τροποποιηθεί (στο εξής: *τσεχικός αστικός κώδικας*): *η καταβολή τόκων θεωρείται αναγνώριση οφειλής όσον αφορά το ποσό για το οποίο αυτοί οφείλονται.*
- 15 Κατά το άρθρο 2054, παράγραφος 2, του *τσεχικού αστικού κώδικα*: *[α]ν ο οφειλέτης εκπληρώσει εν μέρει την οφειλή, η εν λόγω μερική εκπλήρωση συνεπάγεται την αναγνώριση του υπολοίπου της οφειλής αν από τις περιστάσεις μπορεί να συναχθεί ότι, με την εκπλήρωση, ο οφειλέτης αναγνώρισε και το υπόλοιπο της οφειλής.*
- 16 Κατά το άρθρο 574 του *τσεχικού αστικού κώδικα*: *[μ]ια δικαιοπραξία πρέπει να θεωρείται κατ' αρχήν έγκυρη και όχι άκυρη.*
- 17 Κατά το άρθρο 580, παράγραφος 1, του *τσεχικού αστικού κώδικα*: *[δ]ικαιοπραξία η οποία είναι αντίθετη προς τα χρηστά ήθη καθώς και δικαιοπραξία η οποία είναι αντίθετη προς τον νόμο είναι άκυρη, εφόσον τούτο επιβάλλεται από το πνεύμα και τον σκοπό του νόμου.*

IV. Σκεπτικό της διατάξεως περί παραπομπής

- 18 Κατά το αιτούν δικαστήριο, για την επίλυση της διαφοράς πρέπει να εξακριβωθεί αν η οδηγία 2008/48/EK, της 23ης Απριλίου 2008, σκοπεί την επιβολή κυρώσεων στον πιστωτικό φορέα λόγω της παράλειψης του τελευταίου να προβεί σε πλήρη εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, ακόμη και όταν ο καταναλωτής έχει εξοφλήσει πλήρως την πίστωση χωρίς να έχει προβάλει ενστάσεις κατά τη διάρκεια της αποπληρωμής της.

- 19 Μολονότι ορισμένα δευτεροβάθμια εθνικά δικαστήρια έχουν κρίνει ότι η απάντηση στο ως άνω ερώτημα είναι καταφατική, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν έχει ακόμη αποφανθεί επί του υπό εξέταση ζητήματος, καθώς και ότι η απάντηση στο εν λόγω ερώτημα μπορεί επίσης να βασιστεί στην αντίθετη ερμηνεία, η οποία ερείδεται σε στάθμιση των εκατέρωθεν συμφερόντων των συμβαλλομένων και λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι ο καταναλωτής φέρει εξίσου ευθύνη για τις πράξεις του.
- 20 Το αιτούν δικαστήριο λαμβάνει επίσης υπόψη την αρχή κατά την οποία το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αποκλειστικώς αρμόδιο να προβαίνει σε δεσμευτική ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, καθώς και την αρχή κατά την οποία ένα εθνικό δικαστήριο, ακόμη και πρωτοβάθμιο, δικαιούται να υποβάλλει προδικαστικά ερωτήματα προκειμένου να λάβει την εν λόγω ερμηνεία, τούτο δε απευθείας δυνάμει του άρθρου 267 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πρώην άρθρο 234 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας).
- 21 Από τις αιτιολογικές σκέψεις της οδηγίας (ιδίως από τις προαναφερθείσες αιτιολογικές σκέψεις 26 έως 28) προκύπτει ότι αυτή αποσκοπεί στην προστασία του καταναλωτή από τον ανεύθυνο δανεισμό, ο οποίος θα μπορούσε να οδηγήσει σε αδυναμία αποπληρωμής των οικείων οφειλών, ενδεχομένως δε ακόμη και σε αφερεγγυότητα του καταναλωτή.
- 22 Με απλά λόγια: σκοπός του άρθρου 8 της οδηγίας είναι η αποτροπή του ενδεχομένου να αντιμετωπίσει ο καταναλωτής οικονομική δυσχέρεια όσον αφορά την αποπληρωμή της πίστωσης.
- 23 Όταν ο καταναλωτής εξοφλεί πλήρως την οφειλή χωρίς να προβάλλει ενστάσεις κατά τη διάρκεια της αποπληρωμής, δεν υφίστανται ενδείξεις υπέρθεσης των δυσμενών συνεπειών από τις οποίες η οδηγία προστατεύει τους καταναλωτές.
- 24 Η υποχρέωση του πιστωτικού φορέα να διενεργεί εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή δεν αποτελεί τον κύριο σκοπό της οδηγίας, αλλά το μέσο για την επίτευξη του εν λόγω σκοπού.
- 25 Επομένως, το ζήτημα που ανακύπτει είναι αν αυτός καθαυτός ο σκοπός της οδηγίας είναι η επιβολή κυρώσεων στον πιστωτικό φορέα σε περίπτωση που η χορήγηση της πίστωσης δεν είχε δυσμενείς συνέπειες, ή, άλλως, δεν υφίστανται ενδείξεις δυσμενών συνεπειών (υφίσταται μόνον δυνητικά το ενδεχόμενο να περιέλθει ο καταναλωτής, στο μέλλον, σε κατάσταση αφερεγγυότητας: εν προκειμένω, τέτοιοι ισχυρισμοί ουδόλως έχουν προβληθεί, πολλώ δε μάλλον, ουδόλως έχουν αποδειχθεί). Επιπλέον, η αξίωση προβάλλεται πλέον από εμπορική εταιρία.
- 26 Αν γίνει δεκτό ότι χωρεί επιβολή κυρώσεων και στην υπό εξέταση περίπτωση, ήτοι αν θεωρηθεί άκυρη σύμβαση η οποία εκτελέστηκε δίχως να προβληθούν οποιεσδήποτε ενστάσεις, τότε θα έπρεπε να εξεταστεί και η περίπτωση εκείνων των καταναλωτών ως προς τους οποίους ο έμπορος διενήργησε μεν έλεγχο

πιστοληπτικής ικανότητας σύμφωνα με το άρθρο 8 της οδηγίας (εκτιμώντας δεόντως τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού), αλλά οι οποίοι εν συνεχεία αθέτησαν τις συμβατικές τους υποχρεώσεις. Στις περιπτώσεις αυτές, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι συντρέχει ακυρότητα της σύμβασης λόγω παραβάσεως του άρθρου 8 της οδηγίας και οι καταναλωτές θα ευθύνονται για το σύνολο της οφειλής, συμπεριλαμβανομένων των συμφωνηθεισών παρεπόμενων επιβαρύνσεων, εκτός αν στοιχειοθετείται άλλος λόγος για τον οποίο η σύμβαση πίστωσης είναι άκυρη.

- 27 Το αιτούν δικαστήριο εντοπίζει στην ως άνω διαπίστωση ανισότητα μεταξύ των καταναλωτών, καθόσον, ως προς τους μεν καταναλωτές που εκτέλεσαν τις συμβατικές τους υποχρεώσεις και ως προς τους οποίους δεν υφίστανται οι δυσμενείς συνέπειες από τις οποίες σκοπεί να προστατεύσει η οδηγία, η σύμβαση θα είναι άκυρη (για τον λόγο και μόνον ότι ο επαγγελματίας δεν εφάρμοσε πλήρως τη διαδικασία), ενώ αντιθέτως, ως προς τους καταναλωτές οι οποίοι κατέστησαν αφερέγγυοι αλλά των οποίων η πιστοληπτική ικανότητα εκτιμήθηκε πλήρως από τον επαγγελματία σύμφωνα με το άρθρο 8 της οδηγίας, δεν θα συντρέχει ακυρότητα της συμβάσεως λόγω παραβάσεως της εν λόγω διατάξεως.
- 28 Για τον λόγο αυτό, το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι η πιστοληπτική ικανότητα δεν μπορεί να εκτιμάται μεμονωμένα και αποκλειστικά επί τη βάση των αξιώσεων του επαγγελματία έναντι του καταναλωτή, αλλά ότι πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη και η εξέλιξη της όλης συμβατικής σχέσεως υπό το πρίσμα του προστατευτικού σκοπού της οδηγίας.
- 29 Κατά το αιτούν δικαστήριο, το επίδικο ζήτημα πρέπει επίσης να εξεταστεί υπό το πρίσμα των γενικών αρχών του δικαίου, οι οποίες διαμόρφωσαν τον ευρωπαϊκό νομικό πολιτισμό επί χιλιάδες έτη και επηρέασαν αποφασιστικά τη δημιουργία και την εξέλιξη του δικαίου των συμβάσεων των επιμέρους κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πρόκειται, πρωτίστως, για την καλή πίστη και την ασφάλεια δικαίου, οι οποίες ενεργούν προς όφελος αμοιτέρων των συμβαλλόμενων μερών μιας σύμβασης, είτε πρόκειται για επαγγελματίες είτε για καταναλωτές, διότι η συμμόρφωση με τις εν λόγω αρχές είναι άμεσα συνυφασμένη με την εμπιστοσύνη στο δίκαιο.
- 30 Ως εκ τούτου, όταν ο πιστωτικός φορέας έχει συνάψει σύμβαση πίστωσης με καταναλωτή η οποία εν συνεχεία χορηγείται από τον πιστωτικό φορέα και αποπληρώνεται δεόντως από τον καταναλωτή, ο πιστωτικός φορέας μπορεί να ευλόγως να θεωρήσει ότι, με την αποπληρωμή, ο καταναλωτής έχει εκπληρώσει την οφειλή του εκ της συμβάσεως.
- 31 Ακόμη και μια δικαιοπραξία η οποία συνάπτεται σιωπηρώς (σιωπηρή δικαιοπραξία) προϋποθέτει την ύπαρξη καλής πίστεως και ασφάλειας δικαίου από την πλευρά του αντισυμβαλλομένου. Στο τσεχικό δίκαιο, ο εν λόγω θεσμός απαντά στο άρθρο 2054 του τσεχικού αστικού κώδικα, το οποίο μνημονεύεται ανωτέρω· πρόκειται για θεσμό γνωστό από μακρού χρόνου στο τσεχικό δίκαιο [παλαιότερα απαντούσε στο άρθρο 407 του zákona č. 513/1991 Sb., občodní

zákoník (νόμου 513/1991, εμπορικός κώδικας), που ίσχυσε από την 1η Ιανουαρίου 1992 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2013, καθώς και στο άρθρο 97 του zákon č. 141/1951 Sb., občanský zákoník (νόμου 141/1951, αστικός κώδικας) καθώς και στο άρθρο 1497 zákon č. 946/1811 Sb., obecný zákoník občanský (ABGB) (νόμος 946/1811, γενικός αστικός κώδικας)].

- 32 Στο πλαίσιο των ως άνω διατάξεων οι σιωπηρές δικαιοπραξίες είτε δημιουργούσαν τεκμήριο αναγνώρισεως υποχρεώσεως είτε είχαν ως αποτέλεσμα τη διακοπή της παραγραφής και του χρόνου χρησικτησίας του οικείου δικαιώματος. Με άλλα λόγια, οι σιωπηρές πράξεις είχαν στο παρελθόν και εξακολουθούν να έχουν άμεση σχέση με την ύπαρξη εμπιστοσύνης προς το έτερο μέρος της έννομης σχέσης, εκτός αν από τις περιστάσεις μπορεί να συναχθεί ότι το πρόσωπο που προέβη στην οικεία πράξη δεν είχε την πρόθεση να δημιουργήσει τέτοια εμπιστοσύνη.
- 33 Αποτελεί αρχή του τσεχικού αστικού δικαίου ότι οι δικαιοπραξίες πρέπει να θεωρούνται κατ' αρχήν έγκυρες και όχι άκυρες, δεδομένου ότι τα μέρη δικαιοπραξίας του ιδιωτικού δικαίου είναι ελεύθερα να δημιουργούν τις δικές τους έννομες σχέσεις και να φέρουν την ευθύνη ως προς αυτές· ως εκ τούτου, το ιδιωτικό δίκαιο θα πρέπει να σέβεται την ιδιαίτερη σημασία της εν λόγω ελευθερίας και ευθύνης ως προς την επίμαχη δικαιοπραξία και να αναζητεί τρόπους ερμηνείας που να καθιστούν δυνατή τη διατήρηση της οικείας δικαιοπραξίας σε ισχύ και όχι να οδηγούν στην ανατροπή της.
- 34 Η κύρωση έχει νόημα αν έχει σημειωθεί προσβολή προστατευόμενου συμφέροντος και αν η κύρωση είναι αναγκαία για την άρση των συνεπειών της προσβολής ή, ενδεχομένως, για την αποτροπή του προσώπου που τέλεσε την προσβολή από την εκδήλωση αθέμιτης συμπεριφοράς στο μέλλον. Η επιβολή κυρώσεων για προληπτικούς και μόνον σκοπούς, χωρίς να έχουν επέλθει δυσμενείς συνέπειες, στερείται νοήματος· κάτι τέτοιο όχι μόνον δεν είναι αναγκαίο, αλλά επιπλέον αντιβαίνει στην αρχή της ελευθερίας [των εννόμων σχέσεων του ιδιωτικού δικαίου].
- 35 Από την οδηγία δεν προκύπτει σαφώς αν σκοπός της είναι η επιβολή κυρώσεων στον πιστωτικό φορέα για τη μη τήρηση συγκεκριμένης υποχρεώσεως, όταν δεν συντρέχει η περίπτωση για την οποία εκδόθηκε πράγματι η οδηγία.
- 36 Στην πράξη, έχουν αρχίσει να εμφανίζονται περιπτώσεις όπως η επίμαχη στην υπό κρίση υπόθεση (μετά την πλήρη εξόφληση της πιστώσεως, ο πιστωτικός φορέας να καλείται να επιστρέψει στο ακέραιο το σύνολο των τόκων της πιστώσεως). Το εν λόγω ζήτημα δεν έχει ακόμη εξεταστεί σε επίπεδο Ένωσης και, κατά το αιτούν δικαστήριο, είναι σκόπιμο να επιληφθεί αυτού το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να διασφαλιστεί ομοιόμορφη ερμηνεία.

[...] [εθνικά διαδικαστικά ζητήματα]

Πράγα, 1η Αυγούστου 2022

[...]

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ